

CANLLAW I DROSOLWG A CHRAFFU AR GYFER AELODAU A SWYDDOGION

Cynnwys**Tudalen/nau**

Cyflwyniad a Chefndir	3
Cylch gorchwyla meysydd cyfrifoldeb Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu	3-6
Craffua ar Bartneriaethau Strategol	6-7
Swyddogaeth Cadeiryddion, Is-gadeiryddion ac aelodau Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu	7-8
Cyfarfodydd Pwyllgor	8
Cyfarfodydd eraill	8
Presenoldeb mewn cyferfodydd	9
Ffilmio a Recordio sain mewn Cyfarfodydd	9
Gosod y Rhaglen Waith	9-10
Gweithdrefn Galw-i-mewn	10
Gweithgorau Pwyllgorau	10
Adroddiadau Blynyddol Trosolwg a Chraffu	10
Ymgysylltu â'r Cyhoedd	10
Protocolau	11
Manylion Cyswllt Swyddog Cymorth Craffu	12
Atodiad A – Siart Llif Gweithdrefn Galw-i-mewn	13
Atodiad B – Protocol y Cabinet / Tîm Rheoli Corfforaethol	14
Atodiad C – Protocol Gohebu	15
Atodiad D – Protocol ar gyfer Siarad gan y Cyhoedd mewn Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu	16-18
Atodiad E - Protocol ar gyfer y berthynas rhwng Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu a'r Cabinet	19-21

Cyflwyniad a Chefnidir

Cyflwynwyd Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu o ganlyniad i Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, pan barodd y newidiadau, a wnaed i strwythurau gwleidyddol o fewn Cynghorau, iddi fod yn bosibl sefydlu model Arweinydd a Chabinet (neu Aelodau Gweithredol), yn ogystal ag un Pwyllgor Trosolwg a Chraffu o leiaf.

O fewn y strwythur hwn, swyddogaeth Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yw galluogi Aelodau, sydd heb fod yn aelodau gweithredol, i alw'r Aelodau Gweithredol i gyfrif, drwy adolygu, ymchwilio a herio penderfyniadau, gan gyfrannu i ddatblygiad polisi a monitro perfformiad. Bwriad craffu yw:

- Gwella perfformiad y Cyngor
- Sicrhau bod y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn rhoi gwerth am arian
- Sicrhau bod gwasanaethau'r Cyngor yn ymateb i anghenion lleol
- Ymgysylltu â'r cyhoedd a chymunedau ynghylch penderfyniadau sy'n effeithio arnynt

Ni all Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu wneud penderfyniadau; gwneud argymhellion yn unig y maent i Aelodau Gweithredol neu i'r Cyngor.

Mae gan Sir Benfro bum Pwyllgor Trosolwg a Chraffu;

- Corfforaethol
- Gwasanaethau
- Polisi a Chyn Penderfynu
- Gofal Cymdeithasol
- Ysgolion a Dysgu

Mae gan bob Pwyllgor 13 o aelodau ac mae'n gytbwys yn wleidyddol er mwyn adlewyrchu aelodaeth y Cyngor. Mae gan Bwyllgor Trosolwg a Chraffu Ysgolion a Dysgu bedwar aelod cyfetholedig statudol ychwanegol fel a ganlyn:

- Un cynrychiolydd esgobaeth yr Eglwys yng Nghymru;
- Un cynrychiolydd esgobaeth yr Eglwys Babyddol;
- Dau gynrychiolydd Llywodraethwyr sy'n rhieni;

Yn ogystal, mae pedwar aelod cyfetholedig heb bleidlais o Heddlu Dyfed-Powys, Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, Y Gwasanaeth Prawf, a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn eistedd ar y Panel Partneriaethau (panel sefydlog o dan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol), ac mae eu haelodaeth wedi'i gyfyngu i bwerau'r Pwyllgor o ran materion Trosedd ac Anhrefn yn unig.

Ceir rhagor o wybodaeth ynglŷn â chydbwysedd gwleidyddol yng [Nghyfansoddiad](#) y Cyngor.

Cylch gorchwyl a meysydd cyfrifoldeb Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Mae cylch gorchwyl a meysydd cyfrifoldeb pob un o'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu fel a ganlyn:

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol

Rôl y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol yw adolygu a chraffu ar swyddogaethau a gwasanaethau cymorth corfforaethol.

Bydd gan y Pwyllgor oruchwyliaeth dros gyfeiriad strategol cyffredinol, polisïau, cynlluniau a blaenoriaethau'r Cabinet a'r Cyngor (ar ôl gwneud penderfyniadau) a bydd yn monitro eu gweithredu. Bydd y Pwyllgor hefyd yn craffu ar wasanaethau corfforaethol trwy ddefnyddio gwybodaeth reoli berthnasol fel Cynlluniau Gwella Gwasanaethau a Chofrestrau Risg Busnes. Gellir cyfeirio unrhyw feysydd o gonsyrn penodol i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Gwasanaethau yn ôl yr angen. Yn ogystal, bydd gan y Pwyllgor oruchwyliaeth dros waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol trwy Banel Partneriaethau sefydlog.

Dyma gylch gwaith a chwmpas y Pwyllgor mewn perthynas â swyddogaethau a gwasanaethau corfforaethol:

Swyddogaethau Corfforaethol

- Swyddfa'r Arweinydd
- Adroddiadau blynyddol Aelodau Cabinet
- Prif Weithredwr
- Monitro cyllidebau (bob chwe mis)
- Monitro perfformiad corfforaethol (bob chwarter)
- Cynllun chwe mis Corfforaethol a'i adolygu
- Cydymffurfio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
- Adroddiadau corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru
- Y Gymraeg
- Rheoli Risg
- Diogelu Corfforaethol
- Chwythu'r Chwiban
- Rheoli'r Rhaglen Drawsnewid
- Rheoli Rhaglen y Fargen Ddinesig

Gwasanaethau corfforaethol

- Gwasanaethau Ariannol
- Technoleg Gwybodaeth
- Gwasanaethau Archwilio, Risg a Gwybodaeth
- Gwasanaethau Cwsmeriaid
- Adnoddau Dynol
- Gwasanaethau Cyfreithiol a Phwyllgor
- Caffael
- Polisi Corfforaethol
- Cymorth Partneriaethau a Chraffu
- Cyfathrebu Corfforaethol, y Wasg, Cysylltiadau Cyhoeddus a Marchnata
- Gwasanaethau Etholiadol

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Gwasanaethau

Rôl y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Gwasanaethau yw adolygu a chraffu ar y gwasanaethau i'r cyhoedd a gyflwynir gan y Cyngor, ac eithrio'r gwasanaethau hynny sy'n ymwneud ag Ysgolion a Dysgu neu Ofal Cymdeithasol, y mae Pwyllgorau penodol yn gyfrifol amdanynt.

Bydd y Pwyllgor yn craffu ar ansawdd a pherfformiad gwasanaethau a gyflwynir gan y Cyngor i'r cyhoedd trwy ddefnyddio gwybodaeth reoli berthnasol, fel Cynlluniau Gwella Gwasanaethau, Cofrestrau Risg Busnes a mesurau perfformiad.

Mae cylch gwaith a chwmpas y Pwyllgor yn ymwneud â chraffu ar wasanaethau canlynol y Cyngor:

- Seilwaith
- Yr Amgylchedd ac Argyfyngau Sifil Posibl
- Tai
- Cynnal a Chadw Adeiladau
- Cynllunio
- Eiddo
- Diogelu'r Cyhoedd
- Datblygu Economaidd ac Adfywio
- Gwasanaethau Diwylliannol
- Gwasanaethau Hamdden
- Refeniwiau a Budd-daliadau

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Polisi a Chyn Penderfynu

Rôl y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Polisi a Chyn Penderfynu yw adolygu a chraffu ar bolisiâu, cynlluniau a strategaethau cyn i'r Cabinet wneud penderfyniadau.

Bydd y Pwyllgor yn ymgymryd â chraffu cyn gwneud penderfyniad, er mwyn cyfrannu at ansawdd a chadernid dull y Cabinet o wneud penderfyniadau. Swyddogaeth bellach gan y Pwyllgor yw sicrhau bod dull y Cabinet o wneud penderfyniadau yn cydymffurfio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac yn ystyried yr egwyddor 'datblygu cynaliadwy' a'r 5 ffordd o weithio (tymor hir, ataliol, cynhwysol, cydweithredol ac integredig) yn ogystal â gofynion statudol eraill yn ôl yr angen (e.e. Deddf Cydraddoldeb 2010).

Dyma gylich gwaith a chwmpas y Pwyllgor:

- Blaenraglen waith y Cabinet
- Cynigion am newid, trawsnewid a/neu effeithlonrwydd gwasanaethau
- Aseidiadau Effaith Integredig
- Strategaethau a chynlluniau (yn ôl yr angen)
- Datblygu a chynllunio ar gyfer cyllideb flynyddol a chynigion treth y Cyngor drwy'r Panel Cyllid

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Gofal Cymdeithasol

Rôl y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Gofal Cymdeithasol yw adolygu a chraffu ar wasanaethau'n ymwneud ag anghenion gofal, cymorth a llesiant plant ac oedolion.

Bydd y Pwyllgor yn craffu ar ansawdd a pherfformiad yr holl wasanaethau sy'n gysylltiedig â Gofal Cymdeithasol sy'n cael eu cyflwyno gan y Cyngor, gan ddefnyddio gwybodaeth reoli berthnasol fel Cynlluniau Gwella Gwasanaethau, Cofrestrau Risg Busnes a mesurau perfformiad, a byddant yn ystyried y meysydd canlynol;

- Gofal Oedolion
- Gwasanaethau Plant
- Comisiynu Strategol ar y Cyd
- Gofalwyr
- Gwasanaethau integredig a Llesiant
- Gofal cartref
- Gwaith gyda'r trydydd sector
- Cydymffurfio â'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
- Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru
- Diogelu Rhanbarthol
- Maethu Rhanbarthol
- Mabwysiadu Rhanbarthol

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Ysgolion a Dysgu

Rôl y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Ysgolion a Dysgu yw adolygu a chraffu ar wasanaethau sy'n cael eu cyflwyno i wella deilliannau i blant a phobl ifanc, gwasanaethau cymorth i ieuenctid a gwasanaethau eraill yn y gymuned gan gynnwys Addysg Oedolion. Bydd yn cefnogi codi safonau addysgol a deilliannau i ddysgwyr.

Dyma gylch gwaith a chwmpas y Pwyllgor:

- Deilliannau addysgol, yn enwedig yng Nghyfnod Allweddol 4
- Perfformiad ysgolion, gan gynnwys cymorth a roddir i ysgolion
- Categorioidio ysgolion
- Cymorth ysgolion drwy Ein Rhanbarth ar Waith (ERW)
- Ysgolion Unigol (trwy'r Panel Craffu Ysgolion)
- Gwasanaethau Cynhwysiad
- Gwasanaethau Cymorth i Ieuenctid a gwasanaethau eraill yn y gymuned (gan gynnwys addysg oedolion)
- Dysgu, sgiliau a hyfforddi ar ôl 16 oed
- Memorandwm Dealltwriaeth gyda Choleg Sir Benfro
- Y Gwasanaeth Cerdd
- Datblygu Chwaraeon
- Llais a chyfranogiad plant
- Gwybodaeth ariannol yn ymwneud ag ysgolion a dysgu
- Diogelu mewn Addysg

Craffu ar Bartneriaethau Strategol

Mae'r Cyngor yn cefnogi nifer o bartneriaethau strategol yn ariannol a thrwy amser swyddogion. Roedd Craffu ar Bartneriaethau Strategol yn rhan o gylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Partneriaethau hyd nes y cafodd ei ddirwyn i ben yn 2019. Mae cyfrifoldeb am oruchwylio'r partneriaethau hyn bellach yn dod o dan gylch gwaith Pwyllgorau Unigol, fel a

ganlyn:

Corfforaethol

- Bargen Ddinesig Bae Abertawe
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Benfro (drwy'r Panel Partneriaethau)
- Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Sir Benfro Ddiogelach (drwy'r Panel Partneriaethau)
- Partneriaeth Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol

Gwasanaethau

- Partneriaeth Natur Sir Benfro
- Partneriaeth Cofrestr Tai Sir Benfro
- Bwrdd Cynllunio Ardal Camddefnyddio Sylweddau yn Rhanbarthol

Ysgolion a Dysgu

- ERW
- Coleg Sir Benfro

Gofal Cymdeithasol

- Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru
- Bwrdd Partneriaeth Comisiynu Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
- Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru: Oedolion
- Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru: Plant
- Grŵp Swyddogion Gofalwyr y Tair Sir
- Gwasanaeth Mabwysiadu Canolbarth a Gorllewin Cymru

Swyddogaeth Cadeiryddion, Is-gadeiryddion ac aelodau Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion

Dylai Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau Trosolwg a Craffu gydweithio i gefnogi gwaith eu Pwyllgor, drwy:

- flaenoriaethu gwaith y Pwyllgor
- sicrhau bod aelodau'r Pwyllgor yn ymddiddori a'u bod yn cael cyfle i gyfrannu a chael gwrandawriad
- cydweithio'n agos gyda swyddogion i gytuno ar y busnes ar gyfer pob cyfarfod a gosod yr agenda

Aelodau'r Pwyllgor

Mae'r rhestr ganlynol yn amlinellu beth y dylai Aelod Craffu ei wneud a phaidio â'i wneud, er mwyn gwneud yn siŵr bod y swyddogaeth graffu'n cael ei chyflawni'n llwyddiannus a sicrhau bod nodau craffu yn cael eu cyrraedd:

- sicrhau ei fod yn deall ei swyddogaeth yn llawn, er mwyn iddo allu cyfrannu i

- gyfarfodydd a bod yn rhan o broses y 'cyfaill beirniadol'
- peidio â defnyddio cyfarfodydd i fynd ar drywydd agendâu personol neu fynegi cwynion unigol
- paratoi ar gyfer cyfarfodydd drwy ddarllen papurau, gwneud nodiadau a ffurfio cwestiynau heriol
- peidio â chodi pynciau sydd heb fod ar yr agenda
- gofyn cwestiynau cadarnhaol a heriol
- peidio â gwneud datganiadau yn hytrach na gofyn cwestiynau, na cheisio sgorio pwyntiau gwleidyddol
- cyfrannu at gynllunio rhaglenni gwaith i'r dyfodol a bod yn barod i gynorthwyo yn unrhyw grwpiau Gorchwyl a Gorffen
- ceisio sicrhau ei fod yn bresennol ym mhob cyfarfod.

Cyfarfodydd Pwyllgor

Bydd pob Pwyllgor yn cynnal pum cyfarfod cyffredin o leiaf y flwyddyn, a gynhelir fel rheol yn Ystafell Bwyllgor 1 yn Neuadd y Sir. Y cworwm ar gyfer Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yw hanner yr aelodau sydd â phleidlais. Gellir cynnal cyfarfodydd ar y cyd rhwng dau neu fwy o Bwyllgorau pan fo'n briodol. Mae'r cyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd, ac eithrio pan fydd gwybodaeth o natur gyfrinachol neu wedi'i heithrio yn rhan o'r agenda, pan gaiff y cyhoedd eu cau allan o'r cyfarfod tra bydd yr eitem dan sylw yn cael ei thrafod.

Mae agendâu a phapurau ar gael 5 niwrnod gwaith cyn cyfarfod a gosodir cofnodion y cyfarfodydd ar wefan y Cyngor o fewn 15 diwrnod gwaith yn dilyn dyddiad cyfarfod Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

Cyfarfodydd eraill

Mewn rhai achosion, gellir cynnal cyfarfodydd y tu allan i'r calendr arferol. Nid yw'r rhain yn gyfarfodydd Pwyllgor arferol ac fe'u cynhelir fel arfer at ddibenion cynllunio neu baratoi yn unig.

Cyfarfodydd ymlaen llaw – Os bydd pwnc arbennig o gymhleth neu sensitif yn mynd i gael ei ystyried gan Bwyllgor, gall y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd (ac aelodau eraill y Pwyllgor fel y bo'n briodol) gyfarfod â Swyddogion i drafod y ffordd y bydd y cyfarfod yn ymdrin â'r pwnc; er enghraifft, at bwy y dylid cyfeirio cwestiynau penodol pe baent yn codi neu i nodi trywyddau ymholi priodol i sicrhau bod y defnydd gorau'n cael ei wneud o amser y Pwyllgor.

Cyfarfodydd cynllunio – Gall y rhain gynnwys y Cadeirydd, yr Is-gadeirydd, Cyfarwyddwr neu Bennaeth y Gwasanaeth a Swyddogion. Pwrpas y cyfarfodydd hyn yw cynllunio agendâu ar gyfer cyfarfodydd Pwyllgor sydd i ddod ar sail blaenraglen waith y Pwyllgor, gan sicrhau bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn ystyried gwybodaeth berthnasol am amseriad eitemau unigol yn ystod y flwyddyn, er enghraifft i gyd-fynd ag ymgynghoriad.

Cyfarfodydd briffio – Gall y rhain gynnwys Cadeirydd y Pwyllgor a'r Swyddog Cymorth Craffu. Pwrpas y cyfarfodydd hyn yw mynd drwy'r agenda a'r adroddiadau ar gyfer y cyfarfod nesaf ar ôl iddynt gael eu cyhoeddi, i roi gwybod i'r Cadeirydd pwy fydd yn bresennol ar gyfer pob eitem a rhoi cefnogaeth gyffredinol i'r Cadeirydd yn ei rôl.

Presenoldeb mewn cyfarfodydd

Bydd Swyddogion yn mynychu Cyfarfodydd Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn rheolaidd i roi gwybodaeth neu roi diweddariad ar lafar ar eitemau yn rhaglen waith y Pwyllgor. Efallai y gofynnir i Swyddogion ac Aelodau hefyd fynychu cyfarfodydd i roi adroddiad ar unrhyw eitem dan drafodaeth o fewn maes gorchwyl y Pwyllgor.

Gellir caniatáu i Aelod, nad yw ar Bwyllgor Trosolwg a Chraffu, gyda chaniatâd Cadeirydd y Pwyllgor ymlaen llaw, gyflwyno tystiolaeth mewn cyfarfodydd Pwyllgor lle mae hyn yn berthnasol i'w Etholaeth fel Aelod Lleol a hefyd yn berthnasol i'r agenda gerbron, er enghraifft lle y trafodir Rhybuddion o Gynnig, caniateir fel arfer i'r Cynghorydd a wnaeth y Rhybudd o Gynnig ei gyflwyno i'r Pwyllgor. Caiff Aelodau, nad ydynt ar Bwyllgor Trosolwg a Chraffu, eto gyda chaniatâd Cadeirydd y Pwyllgor ymlaen llaw, ofyn cwestiynau pan roddir cyflwyniadau i Bwyllgorau.

Caiff Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu eu cynorthwyo gan swyddogion sy'n rhoi cyngor ac arweiniad i'r Cadeirydd, yr Is-gadeirydd ac aelodau'r Pwyllgor, ac i unrhyw weithgorau a sefydlir i gynnal ymchwiliadau manwl i feysydd neilltuol yn y rhaglen waith. Mae'r swyddogion yn cymryd rhan mewn trefnu hyfforddiant i aelodau'r Pwyllgor a, hefyd, cyd-drefnu'r gwaith o baratoi a chasglu adroddiadau i'w hystyried mewn cyfarfodydd Pwyllgor.

Caiff aelodau'r cyhoedd fynychu pob cyfarfod, os nad oes gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth sydd wedi ei heithrio yn cael ei thrafod.

Ffilmio a Recordio Sain mewn Cyfarfodydd

Mae'r Cyngor yn caniatáu ffilmio a recordio sain mewn cyfarfodydd sy'n cael eu cynnal yn gyhoeddus. Rhaid i'r Cadeirydd, ar ddechrau'r cyfarfod, hysbysu'r sawl sy'n bresennol, y gall y cyfarfod neu rannau o'r cyfarfod gael eu ffilmio neu eu recordio ar offer sain. Gosodir hysbysiadau i'r perwyl hwn hefyd y tu mewn a'r tu allan i ystafell y cyfarfod.

Bydd yr hawliau i ffilmio neu recordio cyfarfodydd yn cael eu diddymu a chaiff y wasg a'r cyhoedd eu cau allan pan fydd gwybodaeth o natur gyfrinachol neu wedi'i heithrio i gael ei thrafod. Pan fo aelod o'r cyhoedd neu gynrychiolydd corff allanol i fod i siarad mewn cyfarfod, rhaid i'r Cadeirydd ofyn i bob unigolyn roi ei ganiatâd yn ysgrifenedig i gael ei ffilmio a/neu ei recordio'n siarad. Ni fydd ffilmio na recordio sain yn digwydd os bydd yr unigolyn dan sylw yn gwrthwynebu.

Gosod y Rhaglen Waith

Mae gan bob Pwyllgor Trosolwg a Chraffu raglen waith i'r dyfodol, sy'n rhoi manylion yr hyn y bydd y Pwyllgor yn craffu arno dros gyfnod o 12 mis. Mae rhaglenni gwaith yn cynnwys, er enghraifft:

- eitemau fydd yn, neu sydd wedi, cael eu hystyried gan y Cabinet (cyn ac ar ôl craffu ar benderfyniad)
- monitro perfformiad adrannol
- gwybodaeth ariannol/cynigion cyllideb
- eitemau sydd o ddiddordeb neu sy'n peri pryder i aelodau'r Pwyllgor

Caiff aelodau o'r cyhoedd hefyd a rhanddeiliaid eraill sydd â diddordeb roi awgrymiadau ymlaen ar gyfer eitemau i'w trafod gan Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu. Am y rhesymau hyn mae rhaglenni gwaith i'r dyfodol wedi eu bwriadu i fod yn hyblyg ac yn cael eu hystyried ym

mhob cyfarfod a'u diweddarau pan fo angen. Gallant hefyd newid i wneud lle i faterion a all godi o fewn y flwyddyn ac sydd o fewn cylch gorchwyl Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu.

Gweithdrefn Galw-i-mewn

Mae gan aelodau yr awdurdod i herio penderfyniadau a wnaed gan y Cabinet neu Aelod o'r Cabinet. Mae modd i benderfyniad o'r fath gael ei alw-i-mewn gan Gadeirydd Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, gan bedwar aelod o leiaf o'r un Pwyllgor Trosolwg a Chraffu neu gan unrhyw chwech Aelod etholedig o'r Cyngor. Gwelir siart yn dangos proses y weithdrefn Galw-i- mewn yn Atodiad A.

Gweithgorau Pwyllgorau

Caiff Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu sefydlu Gweithgorau neu Grwpiau Gorchwyl a Gorffen os byddant yn ystyried bod angen adolygu mater neu bwnc neilltuol. Caiff aelodau Grŵp eu dewis gan y Pwyllgor (neu Bwyllgorau os ystyrir bod mater/pwnc o fewn cylch gorchwyl mwy nag un Pwyllgor). Bydd y nifer o weithiau y bydd Grŵp yn cyfarfod yn dibynnu ar natur y mater/pwnc sydd i gael ei adolygu. Darperir cymorth yng nghyfarfodydd y Grŵp Gorchwyl a Gorffen gan y Tîm Cymorth Craffu a'r Aelod perthnasol o'r Cabinet, lle y bo'n briodol.

Adroddiadau Blynyddol Trosolwg a Chraffu

Bydd Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn llunio adroddiad blynyddol sy'n rhoi adolygiad integredig o waith y Pwyllgorau yn ystod y flwyddyn flaenorol. Bydd yr adroddiadau'n canolbwyntio ar y gwaith y mae'r Pwyllgorau wedi ei gyflawni, y gwahaniaeth y mae gwaith pob Pwyllgor wedi ei wneud, y canlyniadau allweddol, yr hyfforddiant a'r datblygiad yr ymgwymerodd aelodau'r Pwyllgor ag ef a heriau ar gyfer y Pwyllgorau yn y flwyddyn i ddod. Cyflwynir Adroddiadau Blynyddol Trosolwg a Chraffu i'r Cyngor a gellir eu gweld ar dudalennau Trosolwg a Chraffu gwefan y Cyngor.

Ymgysylltu â'r Cyhoedd

Mae craffu'n rhoi cyfleoedd i aelodau'r cyhoedd gymryd rhan yng ngwaith y Cyngor.

Os bydd aelod o'r cyhoedd yn teimlo'n gryf am bwnc neu mae gan yr aelod o'r cyhoedd faes penodol o arbenigedd, gall wneud cais i'r Cadeirydd am gael siarad mewn cyfarfod o Bwyllgor Trosolwg a Chraffu. Mae protocol ar gael ar ein tudalennau Craffu ar y we sy'n esbonio sut mae'r broses hon yn gweithio.

Mae adran 62 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau sy'n galluogi pawb sy'n byw neu'n gweithio yn yr ardal i ddod â'u safbwyntiau i sylw'r pwyllgor trosolwg a chraffu perthnasol ar unrhyw fater sydd dan ystyriaeth gan y pwyllgor. Mae'n ofynnol i Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu ystyried unrhyw farn berthnasol a gyflwynir. Mae ffurflen ar gael ar dudalennau Trosolwg a Chraffu gwefan y Cyngor i alluogi pobl i gyflwyno'u barn.

Caiff aelodau'r cyhoedd sy'n byw neu'n gweithio yn yr ardal hefyd awgrymu pynciau i'w hystyried gan Bwyllgor Trosolwg a Chraffu a darparu tystiolaeth naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, os caiff y pwnc ei dderbyn i'w ystyried ac os bydd y Pwyllgor yn gofyn.

Protocolau

Rhoddir protocolau ar waith i sicrhau bod gwaith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu, a'r ffordd y maent yn gweithredu, yn cael eu rheoli'n gyson ac yn glir.

Protocol y Cabinet/Tîm Rheoli Corfforaethol

Mae'r protocol hwn yn ymwneud ag eitemau y mae'r Cabinet neu'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn eu cyfeirio at Drosolwg a Chraffu. Ei bwrpas yw sicrhau bod y Pwyllgor, a Chadeirydd y Pwyllgor yn benodol, yn dal ati i reoli'i raglen waith yn gyffredinol a rhoi sail resymegol dros unrhyw eitemau na chânt eu derbyn yn rhai sy'n briodol i'w hystyried. Mae copi o'r protocol i'w weld yn Atodiad B.

Protocol Gohebu

Mae'r protocol hwn yn berthnasol i'r Cyngor, y Cabinet ac i Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu. Ei bwrpas yw sicrhau bod y swyddog cywir yn drafftio gohebiaeth pan fydd penderfyniad yn galw am anfon yr ohebiaeth honno, a bod cofnod o'r ymateb i'r ohebiaeth yn cael ei gadw, ei ddsbarthu i'r unigolyn/unigolion cywir a bod rhywun yn cymryd camau ynghylch yr ymateb, fel y bo'n briodol. Mae copi o'r protocol i'w weld yn Atodiad C.

Protocol ar gyfer siarad yn gyhoeddus mewn Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Mae'r protocol hwn yn amlinellu sut yr ymdrinnir â cheisiadau gan aelodau'r cyhoedd i siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a sut bydd y cyfarfod ei hun yn cael ei reoli. Mae copi o'r protocol i'w weld yn Atodiad D.

Protocol ar gyfer y berthynas rhwng Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu a'r Cabinet

Mae'r protocol hwn yn nodi rolau ac ymddygiadau disgwylidig priodol gan Aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ac Aelodau'r Cabinet ac yn rhoi arweiniad ar beth sy'n ddisgwylidig gan bob parti o'u cyfranogiad priodol yn y broses Trosolwg a Chraffu.

Mae hefyd yn cydnabod cyfrifoldebau gwahanol ac ar wahân y Cabinet a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, a phwysigrwydd perthynas barchus ar y cyd, sy'n medru gwneud cyfraniad cadarnhaol i effeithiolrwydd cyffredinol llywodraethiant y Cyngor a'r fframwaith gwneud penderfyniadau. Mae copi o'r protocol i'w weld yn Atodiad E.

Manylion Cyswllt Swyddog Cymorth Craffu

Dyma'r manylion cyswllt ar gyfer y tîm:

Nick Evans

Rheolwr Cymorth Partneriaeth a Chraffu nicholas.evans@pembrokeshire.gov.uk

01437 775858

Lynne Richards

Cydlynnydd Cymorth Partneriaeth a Chraffu lynne.richards@pembrokeshire.gov.uk

01437 776252

scrutiny@pembrokeshire.gov.uk

GWEITHDREFN GALW I MEWN

Diddymir y gweithdrefnau galw i mewn isod os yw'r penderfyniad wedi'i gofnodi fel 'ar frys'

Cabinet / Aelod Cabinet / Penderfyniad Pwyllgor y Cabinet

Cyflwynir cais drwy ffacs neu e-bost fel arfer, os yw'r cais a'r manylion ynghyd â'r llofnodion adnabyddadwy mewn un ddogfen.

Rhaid i'r cais egluro rheswm dros alw i mewn.

Rhaid cyflwyno cais galw i mewn i Bennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Phwyllgorau erbyn hanner nos ar y trydydd diwrnod wedi cyhoeddi'r penderfyniad. Gall cais galw i mewn gael ei bennu gan Gadeirydd Trosolwg a Chraffu neu gan o leiaf pedwar aelod o'r un pwyllgor Trosolwg a Chraffu neu gan chwech Aelod etholedig o'r Cyngor

Os nad oes cais Galw i Mewn, saif y penderfyniad gwreiddiol

Os penderfynwyd na chyflawnwyd y cais galw i mewn gan y pwyllgor mwyaf perthnasol, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Phwyllgor i benderfynu drwy ymgynghori â Chadeiryddion Trosolwg a Chraffu pa bwyllgor yw'r un mwyaf perthnasol. Rhaid nodi rheswm dros y penderfyniad.

Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Phwyllgorau i alw cyfarfod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu mwyaf perthnasol o fewn 10 niwrnod gwaith

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i gwrdd er mwyn ystyried penderfyniad

Mater heb ei gyfeirio'n ôl at y penderfynwr

Penderfyniad gwreiddiol ar waith

Penderfyniad wedi'i ystyried a'i gyfeirio'n ôl at y penderfynwr, gan nodi'r pryderon yn ysgrifenedig.

Y Mater i'w ystyried gan y penderfynwr o fewn 10 niwrnod gwaith a'r penderfyniad terfynol wedi'i wneud. Ni ellir gwneud cais pellach am alw i mewn.

(Gweler Adran 7, tud.18 Cyfansoddiad Cyngor Sir Penfro, cytunwyd Gorffennaf 2016.)

**Y BROSES AR GYFER CYFEIRIO EITEMAU O'R TÎM RHEOLI
CORFFORAETHOL NEU'R CABINET AT BWYLLGORAU TROSOLWG A
CHRAFFU**

**Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Pwyllgor yn hysbysu'r
Tîm Partneriaeth a Chymorth Craffu am yr eitem y
mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol neu'r Cabinet wedi'i
gyfeirio at y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu**

**Bydd Cymorth Partneriaeth a Chraffu yn gweithio
gyda Chadeirydd y Pwyllgor i benderfynu p'un ai i
dderbyn yr eitem i'r Raglen Waith**

**Mae'r Cadeirydd yn derbyn
yr eitem i'r Raglen Waith**

**Mae'r Pwyllgor Trosolwg a
Chraffu'n ystyried yr eitem
yn llawn yn y cyfarfod
nesaf ac yn adrodd yn ôl i
gyfarfod nesaf y Tîm Rheoli
Corfforaethol / Cabinet**

**Nid yw'r Cadeirydd yn derbyn
yr eitem i'r Raglen Waith**

**Caiff yr eitem ei chyfeirio'n
ôl i'r Tîm Rheoli
Corfforaethol / Cabinet
gydag adroddiad yn datgan
rhesymau'r Cadeirydd**

**PROTOCOL AR GYFER GOHEBIAETH GAN Y CYNGOR/Y
CABINET/PWYLLGOR**

Os bydd penderfyniad gan y Cyngor, y Cabinet neu gan Bwyllgor yn galw am anfon gohebiaeth, dilynir y protocol canlynol:

- Bydd penderfyniad y Cyngor/y Cabinet/Pwyllgor yn amlinellu
  - Pwrpas clir ar gyfer yr ohebiaeth
  - Llofnodydd wedi'i enwi (Pennaeth Gwasanaeth neu uwch a Chadeirydd y Pwyllgor priodol)
  - Derbynnnydd wedi'i enwi (unigolyn a / neu sefydliad)
  - Dyddiad anfon
- Bydd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd yn cydlynu ac yn goruchwyllo'r gwaith o ddrafftio'r llythyr, gan gynnwys yr holl ymgynghori angenrheidiol ag Aelodau/Swyddogion. Bydd hyn yn cynnwys pennu'r awdur mwyaf priodol
- O dderbyn yr ymateb, bydd y llofnodydd wedi'i enwi yn anfon yr ohebiaeth ymlaen i Gadeirydd y Cyngor/Cabinet/Pwyllgor lle penderfynir ei hanfon ymlaen yn ôl disgrisiwn y Cadeirydd a gweithredu priodol ar y cyd â'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
- Cedwir cofnod o bob gohebiaeth o'r fath gan y Rheolwr Gwasanaethau Pwyllgor

Cyngor Sir Penfro

Protocol ar gyfer Siarad Cyhoeddus mewn Cyfarfodydd Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu (gan gynnwys cyfarfodydd Trosolwg a Craffu ar y cyd a chyfarfodydd galw i mewn)

Cyflwyniad

Mae Pwyllgorau Trosolwg a Craffu'r Cyngor yn chwarae rhan hanfodol mewn gwella gwasanaethau cyhoeddus, gan hyrwyddo lles cymunedau lleol, ymladd dros bryderon dinasyddion a chynyddu atebolrwydd y broses o wneud penderfyniad mewn ffordd agored ac eglur. Mae aelodau o'r cyhoedd yn gwneud cyfraniad pwysig i'r broses ac yn darparu ffynhonnell werthfawr o wybodaeth a thystiolaeth er mwyn i Bwyllgor Trosolwg a Craffu weithredu.

Mae Cyngor Sir Penfro yn annog cyfranogiad weithgar ei ddinasyddion pryd bynnag y bydd yn bosibl ac mae nifer o ffyrdd y gall y cyhoedd gymryd rhan mewn gwaith ein Pwyllgorau Trosolwg a Craffu. Er enghraifft, efallai y byddwch yn gofyn i gael mynychu cyfarfod Pwyllgor Trosolwg a Craffu a siarad os yw'r Pwyllgor yn trafod pwnc yr ydych yn teimlo'n gryf yn ei gylcho. Yn yr un modd, gallai Pwyllgor eich gwahodd i fynychu cyfarfod i ddarparu dystiolaeth ar bwnc y mae'n ei ystyried (er enghraifft, pan allai penderfyniad y Cyngor gael effaith arwyddocaol ar ei ddinasyddion).

Mae'r protocol canlynol yn darparu arweiniad i aelodau'r cyhoedd sy'n cyflwyno cwestiwn ac y maent yn cael eu gwahodd i siarad mewn Pwyllgor Trosolwg a Craffu, neu sy'n cael eu gwahodd gan Bwyllgor i roi dystiolaeth.

Sut i gyflwyno cais i siarad mewn Pwyllgor Trosolwg a Craffu

Mae cyfle i aelodau o'r cyhoedd siarad mewn Pwyllgorau Trosolwg a Craffu yng nghydestun eitem ar raglen waith y Pwyllgor neu eitem benodol ar yr agenda. Caiff dyddiadau cyfarfodydd sydd wedi eu hamserlennu eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor ar ddechrau'r flwyddyn ddinesig gan roi rhybudd ynglŷn â phryd bydd y Pwyllgor yn cwrdd.

Y prif ffynonellau i bobl ynglŷn â sut i ddod yn rhan o'r broses graffu yw blaen raglenni gwaith y Pwyllgor. Mae'r rhain yn amlinellu pwrpas a ffocws pynciau craffu a'r dyddiad cyfarfod y bydd y pwnc yn cael ei ystyried. Mae blaen raglenni gwaith ar gael ar wefan y Cyngor ac maent yn rhoi rhybudd o flaen llaw i'r cyhoedd ynglŷn â chyfleoedd i ddod yn rhan o'r broses graffu.

Yn ogystal â hyn, mae'r agenda ac adroddiadau ar gyfer cyfarfodydd penodol ar gael i'r cyhoedd eu gweld ar wefan Cyngor Sir Penfro o leiaf 3 diwrnod gwaith llawn cyn y cyfarfod.

1. Dylai aelodau'r cyhoedd sy'n dymuno siarad neu ddarparu cyflwyniad ysgrifenedig i'w ystyried ar eitem agenda benodol gyflwyno sylwadau (yn gofyn i gael siarad, yn amlinellu pa Bwyllgor ac yn nodi beth yr ydych yn dymuno siarad amdano) i'r Tîm Cefnogi Partneriaeth a Craffu o leiaf dau ddiwrnod gwaith llawn cyn y cyfarfod Pwyllgor. Glynir yn ddiamod at y rheol hon. Dylid anfon ceisiadau o'r fath at Nick Evans trwy gyfrwng e-bost:

nicholas.evans@pembrokeshire.gov.uk neu ar ffurf llythyr at: Rheolwr Cefnogi Partneriaeth a Craffu, Cyngor Sir Penfro, Neuadd y Sir, Hwlfordd, SA61 1TP. Mae ffurflenni hefyd ar gael ar wefan y Cyngor:

http://www.pembrokeshire.gov.uk/content.asp?nav=101,2159&parent_directory_id=646.

2. Caiff ceisiadau i siarad mewn cyfarfod ar bwnc penodol eu cydnabod ar ôl eu derbyn. Nid oes unrhyw sicrwydd y bydd unrhyw barti yn cael siarad a bydd Cadeirydd y Pwyllgor

perthnasol yn penderfynu p'un ai i ganiatáu'r cais neu beidio ar ôl ystyried perthnasedd y cais i raglen waith y Pwyllgor neu i bwnc agenda penodol.

3. Os oes nifer o bobl sy'n gwneud ceisiadau i siarad ar yr un pwnc efallai y gofynnir iddyn nhw enwebu siaradwr i siarad ar ran pawb.

Darparu tystiolaeth mewn cyfarfod Pwyllgor Trosolwg a Chraffu

4. Efallai y bydd Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn gwahodd aelodau o'r cyhoedd i ddarparu tystiolaeth a thrafod materion o bryder fel rhan o'r broses o graffu ar broblem, yn enwedig os oes gan y pwnc arwyddocâd lleol. Efallai bydd y Pwyllgor, er enghraifft, am glywed gan breswylwyr, aelodau, busnesau neu unrhyw randdeiliad perthnasol mewn perthynas â sut y gallai penderfyniadau'r Cyngor effeithio ar randdeiliaid. Os yw rhywun sydd wedi ei wahodd ddim yn dymuno mynychu, does dim rheidrwydd i wneud hynny.
5. Pan fydd y Pwyllgor yn gwahodd rhywun i fynychu cyfarfod Pwyllgor, cysylltir â'r person dros y ffôn yn y lle cyntaf i sicrhau eu bod yn gallu dod i'r cyfarfod. Dilynr hyn gan wahoddiad ysgrifenedig ar ffurf llythyr neu e-bost, yn rhoi'r rhybudd hiraf posibl cyn y Pwyllgor perthnasol. Bydd y llythyr yn hysbysu'r person o'r pwnc sy'n cael ei drafod, yr eitem y gwahoddir y person i roi tystiolaeth amdano a, lle y bo'n briodol, rhestr o gwestiynau i'w hateb. Lle y bo'n berthnasol, bydd hefyd yn nodi a oes angen cyflwyno unrhyw ddogfennau neu adroddiadau ysgrifenedig gerbron y Pwyllgor. Yn dilyn y cyfarfod, caiff y person wybod beth yw canlyniad trafodaethau'r Pwyllgor, ynghyd ag unrhyw argymhellion sy'n deillio o'i ystyriaethau.

Siarad cyhoeddus mewn cyfarfod Pwyllgor Trosolwg a Chraffu pan fydd penderfyniad a alwyd i mewn.

6. Gall Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hefyd fonitro penderfyniadau'r Adran Weithredol (Cabinet) trwy weithdrefn a elwir yn 'galw i mewn'. Mae hyn yn galluogi Pwyllgor i ystyried a yw penderfyniad a wnaed gan yr Adran Weithredol (ond nad yw wedi ei weithredu eto) yn addas. Yn dilyn galw penderfyniad i mewn, gall y Pwyllgor argymhell bod yr Adran Weithredol yn ailystyried y penderfyniad.
7. Gall aelodau o'r cyhoedd siarad mewn cyfarfod Pwyllgor Trosolwg a Chraffu pan fydd penderfyniad wedi ei alw i mewn. Bydd yr un weithdrefn ag uchod yn berthnasol yng nghyd-destun cyflwyno cais i siarad mewn cyfarfod o'r fath. Yn dilyn penderfyniad Pennaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol a Democrataidd i alw i mewn bydd dyddiad y cyfarfod Pwyllgor yn cael ei osod ar wefan y Cyngor:
<http://mgenglish.pembrokeshire.gov.uk/mgWhatsNew.aspx?bcr=1&LLL=0>.

Byddwch yn ymwybodol bod cyfnod byr fel arfer rhwng penderfyniad y Cabinet a chyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu sy'n ystyried galw i mewn.

Beth i'w ddisgwyl mewn cyfarfod Pwyllgor

8. Bydd Cadeirydd y Pwyllgor yn cyflwyno'r rheiny sydd wedi eu gwahodd i siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor. Bydd y Cadeirydd hefyd yn darparu trosolwg o'r eitem dan archwiliad, gan gynnwys nodau, amcanion a chyfnod amser y gwaith, ac yn atgoffa'r person sydd wedi ei wahodd i roi tystiolaeth pam fod y pwyllgor wedi ei wahodd i'r cyfarfod. Bydd y Cadeirydd yn hysbysu'r person o brotocol ffilmio a chlywedol y Cyngor. Caiff cyfarfodydd Pwyllgor Trosolwg a Chraffu eu darlledu ar y we ac, oni bai eich bod yn gwneud cais i beidio cael eich ffilmio/recordio'n glywedol, byddwch yn cael eich recordio.

9. Rhaid i'ch cyflwyniad llafar/tystiolaeth ymdrin â'r materion sy'n berthnasol i'r mater y creffir arno yn unig. Mae unrhyw aelod o'r cyhoedd sy'n gwneud cyflwyniadau neu'n darparu tystiolaeth i'r Pwyllgor yn cael siarad am bum munud yn unig. Bydd y person yn cael gofyn un cwestiwn ychwanegol i'r Pwyllgor, trwy'r Cadeirydd. Yn dilyn hyn bydd gan y Pwyllgor gyfle i ofyn cwestiynau i'r person sy'n darparu gwybodaeth. Bydd y Pwyllgor yn trafod ac yn adolygu'r dystiolaeth sydd wedi ei chyflwyno ger ei fron ac, os oes angen, yn darparu adborth ar unrhyw weithredu pellach y mae'n teimlo sy'n briodol.
10. Pan fydd aelod o'r cyhoedd wedi gwneud cais i siarad gyda'r Pwyllgor ar bwnc penodol, bydd y Cadeirydd yn gwahodd y person i siarad ar bwynt priodol yn yr agenda ac yn dweud wrthyn nhw ble y gallan nhw eistedd. Gofynnir i'r person hwnnw roi ei enw a darparu manylion a allai fod yn berthnasol i'r eitem a drafodir, er enghraifft enw'r grŵp y gallen nhw fod yn ei gynrychioli.
11. Os cewch chi eich gwahodd i siarad mewn cyfarfod Pwyllgor lle mae penderfyniad wedi ei alw i mewn, bydd y person dan sylw yn cael darparu gwybodaeth a gyflwynwyd yn ystod cwrs trafodaethau'r Pwyllgor.
12. Os oes gan berson ddogfennau ategol fel lluniau neu arolygon y bydden nhw'n hoffi i'r Pwyllgor eu hystyried fel rhan o'u cyflwyniad, rhaid i'r rhain gael eu darparu i'r tîm Partneriaeth a Chraffu o leiaf 24 awr cyn y cyfarfod. Ni chaniateir i unrhyw ddogfennau ategol gael eu dosbarthu yn ystod y cyfarfod.

Ymddygiad mewn Pwyllgor Craffu

13. Dylai aelodau o'r cyhoedd sy'n siarad mewn Pwyllgor gofio bod cyfarfodydd yn cael eu darlledu'n fyw ar y we ar wefan y Cyngor a'u bod hefyd yn agored i'r cyhoedd a'r wasg.

Mae'n bwysig bod unrhyw un sy'n dymuno siarad mewn cyfarfod Pwyllgor yn gwneud hynny mewn modd cyfrifol a pharchus. Ni ddylai tystiolaeth gynnwys unrhyw sylwadau personol sy'n ymwneud ag unrhyw barti, a bydd disgwyl i chi ymateb yn gwrtais i unrhyw gwestiynau gan y Cadeirydd a'r Pwyllgor.

Bydd y Cadeirydd (os oes angen, yn dilyn cyngor cyfreithiol) yn gwneud penderfyniad terfynol ynglŷn â chyfranogiad y cyhoedd. Bydd y Pwyllgor yn cael cyngor i ddiystyru sylwadau y penderfynir eu bod yn sarhaus.

Y Gymraeg

14. Gellir trefnu bod cyfleusterau ar gael i'r rhai hynny sy'n dymuno siarad Cymraeg. Gofynnir i chi amlygu eich dewis iaith pan fyddwch yn gwneud cais i siarad neu pan fyddwch yn derbyn gwahoddiad.

Protocol ar gyfer y berthynas rhwng y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Cyflwyniad

Mae rolau a chylch gwaith y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu wedi eu nodi yng Nghyfansoddiad y Cyngor (y fersiwn diweddaraf wedi ei gyhoeddi ym Mehefin 2019) ynghyd â Disgrifiadau Rôl yr Aelodau Cabinet ac Aelodau'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu sy'n cael eu hargymhell gan [CLILC](#) wedi eu nodi'n glir yn 'Llyfryn Croesawu Aelod Etholedig' Cyngor Sir Penfro.

Mae'r Cyfansoddiad hefyd yn nodi bod; "Swyddogaethau Trosolwg a Chraffu yn gydran hanfodol o ddemocratiaeth leol. Dylai Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu fod yn Bwyllgorau pwerus sy'n gallu cyfrannu i ddatblygiad polisïau Cyngor, a hefyd ddal y Cabinet i gyfrif am ei benderfyniadau" ... " Dylai Trosolwg a Chraffu gael ei weithredu mewn ffordd adeiladol fyddai'n anelu i gyfrannu at gyflwyno gwasanaethau effeithiol ac effeithlon sy'n cwrdd ag anghenion a dyheadau pobl leol. Ni ddylai'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu fod yn swil o'r angen i herio a chwestiynu penderfyniadau a beirniadu yn adeiladol".

1. Pwrpas

- a) Pwrpas y protocol yw darparu arweiniad i Aelodau Cabinet ac Aelodau Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar yr hyn sy'n ddisgwyliedig gan y ddau barti o'i gilydd yn eu rhan ym mhroses Trosolwg a Chraffu.
- b) Mae'n cydnabod y cyfrifoldebau gwahanol ac ar wahân sydd gan Bwyllgor y Cabinet a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a phwysigrwydd bod perthynas barchus rhwng y ddau bwyllgor sy'n medru gwneud cyfraniad cadarnhaol i effeithiolrwydd cyffredinol llywodraethu'r Cyngor a'r fframwaith ar gyfer gwneud penderfyniadau.

2. Amcanion

- a) Sefydlu fframwaith cadarnhaol o rhwng y Cabinet a Phwyllgorau Trosolwg a Chraffu fel bod cydweithio effeithiol yn digwydd er lles yr Awdurdod cyfan.
- b) I fod yn glir ynghylch gwahanol rolau a chyfrifoldebau pob cyfranogwr mewn perthynas â swyddogaeth Craffu.
- c) Hyrwyddo parch at ei gilydd, cwrteisi ac ymddiriedaeth mewn perthnasoedd rhwng Aelodau'r Gweithredol ac Aelodau Anweithredol.
- d) Creu diwylliant lle bo trafodaeth a herio aeddfed ac adeiladol yn cael ei groesawu a'i annog.

3. Presenoldeb mewn Cyfarfodydd Trosolwg a Chraffu

- a) Yn unol â rhan 2 adran 7, paragraff 16 o Gyfansoddiad y Cyngor, mae gan Gadeiryddion Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yr hawl i ofyn i aelodau Cabinet fynychu pwyllgor er mwyn cael eu dal i gyfrif am faterion o fewn eu portffolio sy'n

cael eu hystyried fel rhan o'r agenda (yn unol â'r weithdrefn a nodir ym mharagraff 16.2).

- b) Yn gyffredinol, os yw Aelod Cabinet yn cael cais i fynychu Pwyllgor, yna y bydd yn gwneud pob ymdrech i fynychu. Fodd bynnag, cydnabyddir bod rhai amgylchiadau yn golygu nad yw'n bosib mynychu. Os nad yw Aelod Cabinet yn medru mynychu, yna dylai roi gwybod i Gadeirydd y Pwyllgor ar y cyfle cynharaf er mwyn i drefniadau eraill gael eu rhoi mewn lle, neu fod modd ail-drefnu'r eitem.
- c) Mae Paragraff 13 Cod Ymddygiad Aelodau yn nodi bod gan Aelod Cabinet ddiddordeb personol neu ragfarn mewn unrhyw fusnes cyn y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu sy'n berthnasol i benderfyniad neu weithredu a gaiff ei gymryd gan y Cabinet. Mae Paragraff 14(3) yna'n nodi fod bynnag nad yw Aelodau Cabinet yn cael eu hatal o fynychu a chymryd rhan mewn Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, os ydynt wedi cael cais i fynychu'r cyfarfod hwnnw.

4. Yn ystod cyfarfodydd Pwyllgor Trosolwg a Chraffu

- a) Disgwylir i Aelodau Cabinet gyflwyno eu hadroddiadau, a/neu ateb cwestiynau ynglŷn â pham bod gweithrediadau penodol neu benderfyniadau wedi cael eu cymryd (neu wedi eu cynllunio i'w cymryd), ac yn gyffredinol i gyfrannu i'r drafodaeth.
- b) Dylai Aelodau Pwyllgor dderbyn na fydd Aelodau Cabinet bob amser mewn sefyllfa i fedru ateb cwestiynau ynghylch materion gweithredu ac ar yr adegau hyn ei fod yn briodol i'r Aelod Cabinet gyfeirio'r mater i'r swyddog perthnasol i ymateb.
- c) Mae'n briodol i Aelodau Pwyllgor fod yn heriol a chwilfrydig wrth iddynt ddilyn eu trywydd ymholi. Tra bo Cadeirydd Pwyllgor yn annog ymddygiad parchus mewn cyfarfodydd Pwyllgor, rhaid i Aelodau gadw at Gôd Ymddygiad drwy'r amser, a gall ymddygiad gwael olygu cyfeirio cwyn at yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus i Gymru.
- d) Ni ddylai Aelodau Cabinet ymgeisio i lywio trywydd cwestiynu'r Pwyllgor ac ni fydd ganddo/ganddi unrhyw ddylanwad na mewnbwn i unrhyw argymhellion a fyddai'r Pwyllgor yn dewis eu gwneud.
- e) Mae'n gyfrifoldeb ar Gadeirydd Pwyllgor i sicrhau bod cyfarfod yn cael ei gynnal yn briodol a bod yr holl gyfranogwyr yn cael eu trin yn deg a chyda pharch.

5. Trosolwg Grwpiau Gorffen Trosolwg a Chraffu

- a) Gall Aelodau Cabinet gael eu gwahodd i gymryd rhan yng ngwaith y Grwpiau Tasg a Gorffen mewn capasiti cynghori, arsylwi neu gymorth, lle mae materion sy'n dod o fewn eu meysydd cyfrifoldeb yn cael ei ymchwilio. Fel ag yn eu rôl mewn cyfarfodydd Pwyllgor, ni fydd gan Aelod Cabinet unrhyw fewnbwn i unrhyw

argymhellion y byddai'r Grŵp Tasg a Gorffen yn dewis eu hargymell i'r rhiant Bwyllgor, na hawl i bleidleisio ychwaith.

6. Argymhellion o Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu i'r Cabinet

- a) Lle bo mater yn dod o fewn cyfrifoldeb y Cabinet, bydd cofnodion pob Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn cynnwys unrhyw argymhelliad a wnaeth i'r Cabinet gan y Pwyllgor. At gyfeirir yr argymhelliad i'r Cabinet ar y cyfle cynharaf (yn unol â rheolau gweithdrefnol, paragraff 13.2 ac 14.1 o Ran 2 Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor).
- b) Bydd argymhelliad gan Bwyllgor Trosolwg a Chraffu i'r Cabinet yn cael ei ymgorffori i adroddiad unrhyw swyddog perthnasol ar ffurf adroddiad ar wahân fel bo'n briodol. Dylai Aelod Cabinet gyfeirio at unrhyw argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Trosolwg A Chraffu wrth gyflwyno'r adroddiad i'r Cabinet. Os yw cyfyngiadau amser yn golygu nad oes modd cynnwys argymhelliad gan Bwyllgor yn yr adroddiad ysgrifenedig, yna bydd yr Aelod Cabinet yn cyflwyno diweddariad o'r argymhelliad ar lafar. Gall Cadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu perthnasol ofyn am gael mynychu'r Cabinet i wneud sylwadau neu fe all gael ei wahodd gan yr Arweinydd i gynghori Cabinet ar argymhellion y Pwyllgor mewn cyfarfod Cabinet.
- c) Mae'n ddyletswydd ar Gadeirydd y Pwyllgor i sicrhau bod unrhyw sylwadau neu arsylwadau wedi'u nodi yn glir yn yr adroddiad i'r Cabinet.
- d) Mae holl gyfarfodydd y Cabinet yn cael eu gwe-ddarlledu a'r penderfyniadau yn cael eu cofnodi'n ffurfiol. Fodd bynnag er mwyn sicrhau bod adborth i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu perthnasol, dylai'r Cadeirydd sicrhau bod crynodeb (boed ar lafar neu ysgrifenedig yn cael ei ddarparu) a'u bod yn dal hanfod y drafodaeth a phenderfyniad y Cabinet.

7. Cyffredinol

- a) Dylai'r Cabinet sicrhau bod eitemau busnes yn cael eu cynnwys ar y Rhaglen Cabinet Forward Work Programme (FWP) ar y cyfle cynharaf er mwyn galluogi Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu i gael golwg ar bynciau posibl ar gyfer craffu cyn penderfynu a sicrhau bod rhaglenni Gwaith y Pwyllgor yn cyd-fynd yn effeithiol â Blaenoriaethau'r Cabinet.
- b) Bydd yr arweinydd yn enwebu cyswllt craffu o'i gabinet/chabinet a'i rôl yw gweithredu fel cwndid rhwng y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu, er mwyn darparu cyswllt anffurfiol gyda Chadeiryddion er mwyn uwch oleuo materion ar yr FWP, a chryfhau'r sianeli cyfathrebu.